

Bilag C

Gennemgang af de konkrete sager

I dette bilag gennemgår vi de sager i analysen, som det har været muligt at identificere. Under hver sag er der indledningsvist et uddrag fra analysen vedrørende kritikken og herefter vores bemærkninger til kritikken af den konkrete afgørelse.

Det drejer sig om sag nr. 1-4, 6, 15 og 16.

Sag nr. 1

Sag nr. 1 drejer sig om en veteran, der var udsendt til Afghanistan i 2009. Både Arbejdsskadestyrelsen, senere Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, og Ankestyrelsen (i to afgørelser) har givet afslag på at anerkende PTSD efter arbejdsskadeloven og efter særloven.

I afgørelsen af 19. oktober 2015 vurderede vi, at veteranen ikke havde PTSD, men en personlighedsforstyrrelse med evasive- og borderline træk, langvarig tilpasningsreaktion og social angst. Vi vurderede, at veteranen ikke opfyldte belastningskriteriet, og at diagnosen PTSD på den baggrund ikke kunne stilles. Vi gav afslag på anerkendelse af veteranens andre psykiske sygdomme.

I afgørelsen af 29. maj 2019 vurderede vi fortsat, at belastningskriteriet ikke var opfyldt. Vi vurderede også, at tidskriteriet ikke var opfyldt. Vi vurderede også, at veteranens depression ikke kunne anerkendes som erhvervssygdom. Der var tale om en afgørelse efter indhentelse af second opinion erklæring fra psykiatrisk speciallæge.

Uddrag af analysen:

"I sag nr. 1 tyder flere formuleringer i både ASK/AES's og AST's begrundelser på, at der opereres med et kriterium om, at veteranen skulle have været i livsfare (eller at der i hvert fald kræves mere af belastningerne end der er hjemmel til for at opfylde belastningskriteriet i Erhvervssygdomsfortegnelsen pkt. F.1), selvom dette ikke er et krav. I ASK's begrundelse af 27. februar 2015 hedder det fx, at veteranen ikke har været involveret i "direkte krigshandlinger", ligesom det anføres, at det "(...) er korrekt, at der var beskydninger hen over lejren", men at ingen fra veteranens hold på noget tidspunkt [var] involveret i "direkte krigshandlinger." Det er i sagens natur vanskeligt at sige, hvad ASK præcist mener hermed, men formuleringerne tyder på, at der lægges afgørende vægt på, at veteranen ikke havde været involveret i direkte krigshandlinger, selvom dette ikke er krav." (s. 31)

"I sag nr. 1 er det ikke korrekt, når ASK afviser at anerkende veteranens PTSD som erhvervssygdom med henvisning til, at veteranen havde en forudbestående sårbarhed. Det følger af sårbarhedsprincippet, at der som udgangspunkt ikke skal tages hensyn hertil juridisk set." (s. 35)

I sag nr. 1 "giver det anledning til kritik, at både ASK/AES og AST allerede ved vurderingen af belastningskriteriet synes at tage hensyn til visse samvirkende årsager (familiære/sociale problemer), der påvirker veteranen under udsendelsen. Det giver også anledning til kritik, når både ASK/AES og AST ved vurderingen af anerkendelsesspørgsmålet lægger vægt på, at veteranen havde en forudbestående særlig sårbarhed i form af en skrøbelig personlighedsstruktur." (s. 43)

"I AST's afgørelse af 19. oktober 2015 nævnes veteranens forudbestående psykiske sårbarhed ikke i begrundelsen for afvisningen af anerkendelse. Det samme gælder i AES' s afgørelse af 28. januar 2019, hvor veteranens sag blev genoptaget efter indhentelse af second opinion, og AST' s afgørelse af 29. maj 2019. Det tyder på, at der i disse afgørelser ikke er blevet lagt vægt på soldatens forudbestående sårbarhed." (s. 44)

Konklusion

"Som anført kan der på i hvert fald fire punkter rettes kritik af myndighedernes afgørelser i nærværende sag. **For det første** synes man at stille meget store krav til styrken af den belastning, veteranen har været udsat for under sin udsendelse, og flere formuleringer i afgørelserne tyder endda på, at man kommer tæt på at stille krav om, at veteranen har været i livsfare, hvilket ikke er et krav for anerkendelse. **For det andet** synes der ikke at være grundlag for at tillægge veteranens private/familiære forhold betydning i afgørelsen om afvisning af anerkendelse, og **for det tredje** er der ikke grundlag for at tillægges veteranens forudbestående sårbarhed betydning for samme spørgsmål, jf. ASK's afgørelse af 27. februar 2015. **For det fjerde** synes både ASK/AES og AST at stille for store krav til sandsynligheden for, at veteranen har været udsat for en tilstrækkelig belastning til, at der kan ske anerkendelse. Beviskravet er således blot, at der skal være "noget" mere end 50 % sandsynlighed for, at veteranen har været udsat for belastninger af exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur. Det er ikke et krav, at der er vished herfor (100 % sandsynlighed) eller blot en til vished grænsende sandsynlighed. **Endelig** er det bemærkelsesværdigt, at AES og AST tilsyneladende ikke lægger større vægt på den indhentede second opinion erklæring, hvor det klart fremgår, at PTSD "(...) må vurderes i helt overvejende grad at være betinget af de arbejdsmæssige belastninger, og tilstanden har varig/stationær karakter." Endvidere fremgår det, at veteranen "forud for udstationeringen til Afghanistan med Forsvaret i [...] har været fuldstændig psykisk rask", og når det er tilfældet, er det bevismæssigt vanskeligt at se, at PTSD skulle være fremkaldt af andet end belastningerne under udsendelsen. Hertil kommer, at myndighederne er pligtige til at anerkende selv beskedne skader i forhold til skadelidtes samlede helbredstilstand." (s. 44)

Vores bemærkninger

Vi forstår kritikken i sag nr. 1, som en kritik af

- at vi stiller for store krav til styrken af belastningens karakter og
- at vi stiller for store krav til veteranens bevis for, at belastningskriteriet var opfyldt,
- at vi i vurderingen af belastningskriteriet uretmæssigt tager hensyn til andre mulige årsager til udviklingen af den psykiske sygdom og
- at vi afviser at tillægge de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer (second opinion) vægt i bevisvurderingen.

Belastningernes karakter (exceptionelt truende eller af katastrofeagtig karakter)

Om belastningerne har været exceptionelt truende eller af katastrofeagtig karakter beror i høj grad på en lægefaglig vurdering, da det, som nævnt i afsnit 3, indgår i diagnosekravet for PTSD.

Vi har derfor både i forbindelse med behandlingen af sagen i 2015 og 2019 forelagt sagen for en af vores psykiatriske lægekonsulenter.

Lægekonsulenten vurderede i 2015, at påvirkningen styrkemæssigt og tidsmæssigt ikke har været tilstrækkelig til at opfylde betingelserne for at stille diagnosen PTSD. Lægekonsulenten vurderede, at veteranen under sine ophold ikke havde været i direkte livsfare eller i øvrigt været udsat for exceptionel katastrofe-oplevelse, og han opfyldte derfor ikke de diagnostiske kriterier for at stille diagnosen PTSD.

Lægekonsulenten vurderede i 2019, at det er usikkert, om der har været en tilstrækkelig massiv udsættelse svarende til en udsættelse af exceptionelt truende karakter. Det er samtidig noteret, at det var forbundet med fare at opholde sig i lejren i Afghanistan.

Der er ikke et krav om livsfare for at opfylde belastningskriteriet, og vi stiller heller ikke et sådant krav. Hvis der omvendt har været tale om konkret livsfare, vil dette være en tilstrækkelig belastning. Hændelser, som ikke involverer livsfare, indgår således også i den samlede vurdering af om belastningskriteriet er opfyldt.

Det fremgår hverken af afgørelsen fra 2015 eller 2019, at vi stiller krav om, at veteranen skal have været i direkte livsfare.

Vi har i afgørelsen i 2015 blot gengivet veteranens egne oplysninger om, at han ikke har været udsat for direkte krigshandlinger, og om at han følte sig i livsfare og hvorfor.

Vi er enige i, at det kunne have fremgået direkte af begrundelsen i afgørelsen fra 2015, at det ikke var et krav, at veteranen havde været i livsfare for at opfylde belastningskriteriet, når en del af oplysningerne i afgørelsen kan give det indtryk.

Følgende fremgår af afgørelsen fra 2015:

"Det fremgår af notatark fra Center for Traume- og Torturofre, at du ikke har været udsat for direkte kamphandlinger, men at du har oplevet raketter over lejren og har haft en vagtpost funktion. (...)

"Det fremgår endvidere af speciallægeerklæringen fra [xx], at du under udsendelsen var i en forholdsvis beskyttet lejr og at du ikke var i egentlige krigshandlinger. Der var perioder med forhøjet beredskab og på en måned kunne der være op til 30 alarmer, hvor I skulle gå i forhøjet beredskab, men samlet set ikke et hyppigt og i hverdagen voldsommere beredskabsniveau. Der var i perioder beskydninger i området, og mest granater der kunne flyve over lejren, men selve lejren oplevede du ikke som et mål, og du havde således ikke voldsommere angst i forbindelse med disse hændelser."

Du har efterfølgende supplerede oplyst, at du ikke er i tvivl om, at I har været i livsfare både i og uden for lejren. Du beskriver 4 konkrete hændelser: 1) en episode med 2 nedslag, hvor I må smide jer ned for derefter at løbe over pladsen til et mere sikkert område, 2) melding om mistænkelig bil som kører rundt i lejren og en britisk soldat, der ikke kan finde sit gevær, 3) en soldat der blev kørt ned og efterladt i en grøft og 4) kæmpe brag, der først senere viser sig at være en kontrolleret sprængning.

Forsvaret har bekræftet din udsendelse. De oplyser, at ingen fra din gruppe på noget tidspunkt var involveret i direkte krigshandlinger. I Kandahar var I jævnligt under raketbeskydning. Da gruppen efter 4 måneder flyttede til Camp Bastion stoppede raketangrebene, til gengæld indgik I nu i bevogtningen af lejren, som en del af den kombinerede vagtstyrke. Det beskrives endvidere, at hverdagen som signalmand var

stressende og at gruppen i lange perioder var underbemandet, hvilket medførte lange arbejdsdage.

Vi finder det ikke godt gjort, at du har været udsat for episoder af exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur. Du har ikke i umiddelbar tilknytning til udsendelsen berettet om episoder af exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur. Din arbejdsgiver kan heller ikke bekræfte sådanne episoder."

I afgørelsen fra 2019 er ovenstående ikke gentaget, og der er ikke formuleringer i afgørelsen fra 2019, som efter vores opfattelse kan forstås således, at der stilles krav om livsfare.

Bevisvurderingen af belastninger af exceptionelt truende og katastrofeagtig karakter

Vi har ved afgørelserne lagt de belastninger til grund, som veteranen har angivet, og som er bekræftet af Forsvaret.

Bemærkningerne fra Forsvaret understøtter i denne sag ikke, at veteranen har været udsat for traumatiske begivenheder eller situationer af kortere eller længere varighed af en exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur. Vi har i den forbindelse været opmærksomme på, at Forsvaret har bekræftet veteranens oplysninger om raketbeskydning.

Veteranens overordnede har noteret: "Det er korrekt som xx beskriver, at vi var under raketbeskydning jævnligt, men for hovedparten af folkene var det bare "nå, nu igen". Jeg havde ikke på dette tidspunkt mistanke om, at nogen af folkene var ekstraordinært nervøse over disse angreb."

Vi bemærker, at Forsvaret har bekræftet, at arbejdet var stressende på grund af underbemanding, og at det kunne afstedkomme arbejdsdage på 10-12 timer plus vagter, hvorfor alle var fysisk udmattede i perioder.

Familiære forhold

Det anføres i analysen, at begrundelsen for at afvise veteranens PTSD sker med en henvisning til, at veteranen havde svære familiære problemer.

Følgende fremgår af afgørelsen fra 2015:

"Vi har lagt vægt på, at du ikke opfylder diagnosekriteriet for posttraumatisk belastningsreaktion, idet du under din udsendelse til Afghanistan ikke har været udsat for episoder, der kan betegnes som exceptionelt truende og katastrofeagtige.

Det fremgår af notatark fra Center for Traume- og Torturofre, at du ikke har været udsat for direkte kamphandlinger, men at du har oplevet raketter over lejren og har haft en vagtpost funktion. Derudover har der været svære familie/sociale problemer under udstationeringen, som har været med til at påføre yderligere belastning og som har resulteret i et psykisk sammenbrud."

(...)

Vi finder det ikke godt gjort, at du har været udsat for episoder af exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur. Du har ikke i umiddelbar tilknytning til udsendelsen berettet

om episoder af exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur. Din arbejdsgiver kan heller ikke bekræfte sådanne episoder.

Det er endvidere indgået i vores vurdering, at du har været belastet af private, familiære problemer.”

Ankestyrelsen er enig i, at belastningskriteriet skal vurderes isoleret set i forhold til de belastninger, som veteranen har været udsat for. Andre mulige faktorer for udviklingen af sygdommen PTSD indgår således ikke i Ankestyrelsens vurdering af belastningskriteriet.

Det er derfor en uheldig formulering, at det i afgørelsen fra 2015 fremgår, at oplysningen om private forhold er indgået i vores vurdering. Som det fremgår ovenfor står oplysningen dog adskilt fra vurderingen af, om belastningskriteriet var opfyldt. Vi har i sagen forholdt os selvstændigt til belastningerne under udsendelsen, som ikke i sig selv har været tilstrækkelige til at kunne stille diagnosen PTSD.

Denne sammenblanding i begrundelsen er heller ikke gentaget i afgørelsen fra 2019.

I forhold til kritikken i analysen om sammenblanding bemærker vi, at vi i afgørelsen ikke fandt grundlag for, at belastningskriteriet var opfyldt. Der var derfor ikke grundlag for at stille diagnosen PTSD.

Det kan dog være relevant at inddrage oplysninger om mulige forudbestående og/eller konkurrerende årsager til udviklingen af den sandsynliggjorte sygdom i forhold til spørgsmålet om at forelægge en sag for Erhvervssygdomsudvalget, når PTSD ikke kan anerkendes efter erhvervssygdomsfortegnelsen. Hvis der er andre mulige årsager til udviklingen af sygdommen, taler det imod forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget, fordi det er en betingelse, at sygdommen udelukkende eller i overvejende grad skyldes arbejdets særlige forhold.

Forudbestående sårbarhed

Oplysningerne om veteranens massive forudbestående psykiske sårbarhed indgår ikke i Ankestyrelsens vurdering af spørgsmålet om anerkendelse af PTSD. Det fremgår også af analysen.

”I AST’s afgørelse af 19. oktober 2015 nævnes veteranens forudbestående psykiske sårbarhed ikke i begrundelsen for afvisningen af anerkendelse. Det samme gælder i AES’s afgørelse af 28. januar 2019, hvor veteranens sag blev genoptaget efter indhentelse af second opinion, og AST’s afgørelse af 29. maj 2019. Det tyder på, at der i disse afgørelser ikke er blevet lagt vægt på soldatens forudbestående sårbarhed.” (s. 44)

Betydningen af second opinion-erklæringen

Den indhentede second opinion-erklæring er indgået ved Ankestyrelsens vurdering af sagen i 2019. Det konkluderes i erklæringen, at veteranen har PTSD-relaterede symptomer, og at tilstanden i helt overvejende grad vurderes at være betinget af de arbejdsmæssige belastninger.

Vi vurderer, at hverken belastningskriteriet eller tidskriteriet er opfyldt og anfører, at sagens øvrige akter modsiger, at veteranen har udviklet PTSD i tidsmæssig sammenhæng med udsendelsen. Vi lægger derfor ikke speciallægeerklæringens konklusion om sammenhæng til grund.

Vi anfører i vores afgørelse, at bevismæssigt har oplysninger afgivet tættest på belastningens ophør større troværdighed og dermed vægt, end oplysninger afgivet på et senere tidspunkt. Vi henviser i den forbindelse til vores principmeddelelse 23-19 (bilag E) og retspraksis.

Samlede bemærkninger

Ved afgørelsen den 29. maj 2019 afviser vi, at veteranen har PTSD som følge af belastningerne under udsendelsen både fordi belastningerne ikke har været af exceptionelt truende eller katastrofeagtig karakter og fordi der ikke er tidsmæssig sammenhæng mellem belastningerne og udviklingen af PTSD. Begge forhold skal være opfyldt for at stille diagnosen.

Det er vores samlede vurdering, at afgørelsen er korrekt og truffet på grundlag af korrekt anvendelse af reglerne.

Sag nr. 2

Sag nr. 2 drejer sig om en veteran, der var udsendt til Kroatien i 1992-93.

Vi har i to afgørelser af henholdsvis 2. februar 2018 og 17. april 2019 givet afslag på at anerkende PTSD efter både arbejdsskadeloven og særloven..

I afgørelsen af 2. februar 2018 vurderede vi med en henvisning til begrundelsen fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, at belastningskravet ikke var opfyldt, og at veteranens PTSD derfor ikke var opstået som følge af belastningerne som veteran.

I afgørelsen af 17. april 2019 (second opinion) vurderede vi igen, at belastningskriteriet ikke var opfyldt.

Vi vurderede, at der ikke i sagens oplysninger er dokumentation for de arbejdsmæssige belastninger, som du har beskrevet.

Uddrag af analysen:

”Sag nr. 2 viser for det første, at myndighederne synes at lægge for megen bevismæssig vægt på Forsvarets kommentarer til veteranens arbejdsbeskrivelse af 15. juni 2017, og at flere af oplysningerne i Forsvarets kommentarer, der blev givet af veteranens overordnede, ikke fremstår som direkte afvisninger af veteranens oplysninger, ligesom flere af dem har en generel og usikker karakter.”(s. 32)

”Flere af de af den overordnede givne kommentarer synes i øvrigt at bestyrke, at det *var* muligt, at veteranen havde været udsat for de belastninger, han hæver at have været udsat for, og samlet set er det derfor vanskeligt at se, at Forsvarets kommentarer til veteranens oplysninger kan udgøre det afgørende bevis i sagen. Endvidere er det kritisabelt, at myndighederne tilsyneladende ser bort fra de vidneforklaringer, der foreligger.” (s. 32)

”Sagen viser også, at myndighederne i deres vurdering af beviset for, om belastningskriteriet er opfyldt, tilsyneladende ikke har taget tilstrækkeligt hensyn til de i sagerne indhentede medicinske erklæringer, herunder særligt de psykiatriske speciallægeerklæringer. (s. 32f)

”Som nævnt har myndighederne ifølge officialmaksimen pligt til at oplyse veteranens sag, hvorfor det indledningsvist skal bemærkes, at det er misvisende, når det i AST´s afgørelser fra

henholdsvis 2. februar 2018 og 17. april 2019 anføres, at *veteranen ikke har løftet sin bevisbyrde for, at han har været udsat for traumatiske begivenheder af exceptionelt truende eller katastrofeagtig karakter.*" (s. 49)

Konklusion

"Selv om det er vanskeligt at foretage en egentlig efterprøvelse af myndighedernes bevisbedømmelse, er det kritisabelt, at myndighederne tilsyneladende næsten alene lægger den af veteranens overordnede givne beskrivelse af hændelsesforløbet under udsendelsen til grund, (...)."

Vores bemærkninger

Vi forstår kritikken i sag nr. 2, som en kritik af

- at vi stiller for store krav til veteranens bevis for, at belastningskriteriet var opfyldt,
- at vi tillægger udtalelserne fra Forsvaret for megen vægt i bevisvurderingen,
- at vi ikke i højere grad lægger vægt på erklæringer fra vidner, som understøtter veteranens oplysninger,
- at det såkaldte "negative bevis" understøtter sammenhængen og
- at vi afviser at tillægge de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer vægt i bevisvurderingen og

I analysen fremhæves sag nr. 2 som et eksempel på, at myndighederne har anlagt et for strengt beviskrav. Det kritiseres, at myndighederne lægger for megen bevismæssig vægt på Forsvarets kommentarer til veteranens arbejdsbeskrivelse. Det anfægtes, at Forsvarets kommentarer kan udgøre det afgørende bevis i sagen, og det kritiseres også, at myndighederne tilsyneladende ser bort fra de vidneforklaringer, der foreligger i sagen. Endelig kritiseres det, at myndighederne ikke har taget tilstrækkeligt hensyn til de indhentede medicinske erklæringer, herunder de to psykiatriske speciallægeerklæringer.

Beviskravet og beviset for belastninger af exceptionelt truende og katastrofeagtig karakter

Oplysninger fra Forsvaret har stor bevismæssig vægt i forhold til vurderingen af, hvilke belastninger, der kan anses for sandsynliggjort, når der er modstridende oplysninger om belastningen jf. afsnit 5.4.2.1.

I denne sag har vi lagt vægt på, at Forsvaret har sendt et meget udførligt svar fra veteranens overordnede, som var til stede under udsendelsen, hvor der helt konkret er taget stilling til de enkelte belastninger, som veteranen har beskrevet. Vi bemærker i afgørelsen af 17. april 2019, at "det ikke er tilstrækkeligt, at have været udsendt under risikofyldte områder, men at der skal have været tale om konkrete hændelser, der har været tilstrækkeligt belastende."

Vi har på baggrund af Forsvarets meget præcise svar vurderet, at det ikke er sandsynliggjort, at veteranen har været udsat for tilstrækkelige arbejdsmæssige belastninger under udsendelsen.

I sagen har vi foretaget en konkret vurdering af, om vidneerklæringerne i sagen kunne tillægges en sådan vægt, at veteranens oplysninger om belastningerne under udsendelsen var sandsynliggjort, når vi sammenholdt dem med udtalelsen fra Forsvaret.

Det fremgår af vores afgørelse af 17. april 2019, at vidneforklaringerne ikke indeholder oplysninger om, hvad veteranen konkret har oplevet under udsendelsen, men derimod oplysninger om vidnernes egne oplevelser. Det fremgår, at vidnerne har anført, at der generelt var minefare udenfor fastbanet vej, skyderier op i luften og flygtningestrømme og menneskelig armod. Det er således ikke korrekt, at vi ikke har forholdt os til vidneerklæringerne.

Det kritiseres i analysen, at myndighederne tilsyneladende i det hele afviser at tage hensyn til, at vidneforklaringerne fx understøtter, at der *var* minefare, ligesom der *var* mulighed for at blive beskudt i Dvor, hvor veteranens lejr lå, samt i det omkringliggende område.

Vi skal hertil bemærke, at den generelle fare tillægges betydning ved vurderingen af, om belastningskriteriet er opfyldt, men at det ikke i sig selv er nok, at der har været en generel fare. At udsendelse til krigsområder ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at opfylde belastningskriteriet fremgår også af Beskæftigelsesministerens svar på BEU spørgsmål 181 besvaret 9. januar 2017.¹

Det fremgår af vores afgørelse af 2. februar 2018, at vidneforklaringerne ikke ændrer noget, fordi det ikke er dokumenteret, at veteranen har været udsat for tilstrækkelige belastninger til, at det kan være årsag til veteranens PTSD.

I denne afgørelse kunne vi have uddybet, at vi var opmærksomme på, at veteranens hustru har oplyst, at veteranen ændrede adfærd efter hjemkomsten, men at dette ikke siger noget om de konkrete belastninger, som veteranen var udsat for under udsendelsen. Derfor var det ikke afgørende for vurderingen af belastningskriteriet. På samme måde kunne det i afgørelsen have været uddybet, at udtalelsen fra en tidligere udsendt kollega var en generel beskrivelse af forholdene under udsendelsen, som ikke var tilstrækkelig til at sandsynliggøre, at veteranen konkret havde været udsat for traumatiske begivenheder eller situationer af kortere eller længere varighed af en exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur.

I forhold til de konkrete formuleringer i begge afgørelserne er vi enige i, at vores beskrivelse af kravene til dokumentationen for belastningerne kan give indtryk af en for streng bevisvurdering med krav om positiv bekræftelse fra Forsvaret, førend veteranen har ført bevis for, at belastningen har fundet sted. Vi stiller ikke et sådan positivt krav for, at veteranen har løftet sin bevisbyrde, og vi vil fremover være mere opmærksomme på den måde, vi formulerer vores begrundelser.

I den konkrete sag har formuleringen imidlertid ikke betydning for afgørelsens rigtighed. Der er foretaget en samlet vurdering af oplysningerne om udsendelsen, hvor vi har tillagt oplysningerne fra Forsvaret størst vægt, fordi de meget præcist forholder sig til veteranens beskrivelser.

Negativt bevis

Under konklusionen i analysen om sag nr. 2 fremgår det, at man ved bevisbedømmelsen kan lægge vægt på det, man kalder et "negativt bevis". Det indebærer ifølge analysen, at beviset for kausalitet kan føres ved, at man udelukker andre årsager til den indtrådte sygdom – i dette tilfælde PTSD. I den konkrete sag fremhæver analysen, at det er vanskeligt at se, at der kunne

---

¹ Bilag K

være andre årsager til, at veteranen fik PTSD, og at det i hvert fald ikke fremgår af sagens akter, at der skulle være sådanne andre årsager.

Vi henviser til, at der er faste krav til, hvornår diagnosen PTSD kan stilles, og således hvornår der kan ske anerkendelse af PTSD som en erhvervssygdom efter arbejdsskadesikringsloven og efter særloven. Diagnosen stiller krav til belastningens karakter og omfang samt krav til den tidsmæssige sammenhæng.

Hvis belastningerne ikke kan karakteriseres som traumatiske begivenheder eller situationer af kortere eller længere varighed af en exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur, kan diagnosen PTSD derfor ikke stilles med den begrundelse, at fraværet af andre konkurrerende årsager sandsynliggør sammenhængen mellem en udsendelse og den psykiske sygdom, som veteranen efterfølgende udvikler.

Betydningen af psykiatriske speciallægeerklæringer

Det kritiseres i analysen, at myndighederne ikke lægger de to indhentede speciallægeerklæringer af 12. maj 2017 afgivet af [M] og af 5. april 2018 afgivet af [C] til grund. Speciallægeerklæringen af 5. april 2018 udgør ifølge analysen et solidt bevis for årsagssammenhængen, fordi det fremgår, at der er *”klar årsagssammenhæng, at veteranen før sin udsendelse var rask, og at veteranens symptomer efter alt at dømme begyndte umiddelbart efter hjemsendelsen”*.

Vi har i afgørelsen af 2. februar 2018 oplyst, at vi var opmærksomme på konklusionen i speciallægeerklæringen af 5. april 2018, men at vi ikke lagde den til grund, da vi ikke fandt at de belastninger, som erklæringen tog udgangspunkt i, var godtgjort. Det fremgår også af analysen, at man i sådanne tilfælde kan se bort fra erklæringerne.

Samlede bemærkninger

Vi bemærker, at Ankestyrelsen ved afgørelserne den 2. februar 2018 og den 17. april 2019 afviser, at veteranen har PTSD som følge af belastningerne under udsendelsen, fordi belastningerne ikke har været af exceptionelt truende eller katastrofeagtig karakter.

Der er formuleringer i afgørelsen, som kunne være mere præcise i forhold til at tydeliggøre hvorfor beviset for belastningskriteriet ikke er ført. Ligesom begrundelsen for, hvorfor vidneerklæringerne ikke tillægges afgørende vægt, også kunne være mere uddybet.

Derudover er der en fejl i afgørelsen af 17. april 2019 i forhold til Ankestyrelsens gengivelse af, at Forsvaret ikke kunne bekræfte, at der havde været håndgranater i lejren. Dette er ikke korrekt. Forsvaret havde oplyst, at mindst én håndgranat blev smidt ind over heget og gik af i et område, hvor ingen var til stede, men at det ikke kunne bekræftes, at der jævnlige blev skudt med artilleri med granatnedslag tæt på lejren.

På trods af dette er det vores samlede vurdering, at afgørelserne om afslag på anerkendelse er truffet på grundlag af korrekt anvendelse af reglerne, og at fejlen i forhold til granatnedslaget ikke havde betydning for rigtigheden af afgørelsen.

I afgørelsen af 17. april 2019 gav Ankestyrelsen også afslag på at anerkende depression som en erhvervssygdom. Da gennemgangen kun handler om vurderingen af PTSD, vi ikke kommenteret på denne del af afgørelsen.

Sag nr. 3

Sag nr. 3 drejer sig om en veteran, der var udsendt til Bosnien i 1997 og til Kosovo i 1999. Både Arbejdsskadestyrelsen, Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Ankestyrelsen har givet afslag på at anerkende PTSD efter arbejdsskadeloven og efter særloven.

Vi vurderede, at belastningskravet ikke var opfyldt, og at veteranens PTSD derfor ikke var opstået som følge af belastningerne som veteran.

Der verserer på nuværende tidspunkt en retssag på baggrund af vores afgørelse af 29. marts 2016, og derudover behandler vi aktuelt en klage over Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afgørelse af 26. februar 2019, hvor AES fortsat har givet afslag på anerkendelse.

Uddrag af analysen:

"I sag nr. 3 tyder ASK/AES' og AST's afgørelser ligeledes på, at der kræves mere af belastningskriteriet, end der er hjemmel til. Myndighederne finder det således bevist, at veteranen havde været udsat for flere alvorlige belastninger, men disse findes ikke at være tilstrækkelige: For det første findes det bevist, at veteranen under sine udsendelser oplevede, at en mand blev sprængt i luften af en mine. Veteranen ydede førstehjælp, men der var intet han kunne gøre for at hjælpe, da mandens underkrop stort set var væk, ligesom overkroppen var gennemhullet. Veteranen oplyser, at det værste ikke var at se selve liget, men at høre de pårørendes skrig. For det andet findes det bevist, at der i det hele taget var en konkret risiko for at blive udsat for minesprængning. I arbejdsbeskrivelsen af 13. august 2015 udtaler veteranens overordnede i denne forbindelse, at han kunne "bekræfte, at vi flere gange havde minesprængninger. Både med egne veteraner og civile i området." Den overordnede udtaler herudover, at der var "flere områder i lejren, hvor man ikke måtte gå pga. miner." Som en konkret hændelse oplyste veteranen, at han havde stået ved en vejkant og urineret, da han opdagede en mine, der lå 1/2 - 1 meter fra ham. For det tredje fandtes det tilsyneladende bevist, at veteranen havde været nødt til at køre hen over en mine i en pansret mandskabsvogn. For det fjerde fandtes det bevist, at veteranen havde ydet førstehjælp ved et alvorligt trafikuheld, hvor en lille pige var kommet meget alvorligt til skade." (s. 31)

"I sag nr. 3 fremgår det af afgørelserne fra AES/ASK og AST, at stort set samtlige veteranens oplysninger om belastningerne under sin udsendelse fandtes bevist. Alligevel fandtes belastningskriteriet ikke opfyldt, idet der fx ikke blev lagt afgørende vægt på de tre psykiatriske speciallægeerklæringer, der var blevet indhentet, jf. speciallægeerklæring afgivet af [CH] (på grundlag af psykiatriske undersøgelser af henholdsvis den 16. januar 2013, den 31. januar 2013 og den 18. februar 2013), speciallægeerklæring af 7. januar 2015 afgivet af [J] og psykiatrisk speciallægeerklæring af 20. november 2018 afgivet af [C] (i forbindelse med indhentelse af second opinion). Det skete, selv om det i samtlige erklæringer konkluderes, at veteranen havde pådraget sig PTSD, og at PTSD (i hvert fald delvist) var forårsaget af veteranens udsendelser til Bosnien i 1997 og Kosovo i 1999. Af lægerklæringen fra [C] fremgår bl.a. følgende: "På baggrund af [veteranens] symptomer, de objektive psykiske fund og på baggrund af de 3 traumer som [veteranen] har været udsat for i henholdsvis 1997, 1998 og 1999 vurderes det, at han lider af en svær, posttraumatisk belastningsreaktion DF43.1 PTSD. Der er tale om en tilstand, som opstår som en forsinket reaktion på traumatisk begivenhed af exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur, som vil medføre kraftig påvirkning hos praktisk talt enhver. [Veteranens] PTSD-symptomer debuterer i år 2000, 6-12 måneder efter traumet i 1999 i Kosovo." Det er væsentligt at nævne, at ASK forelagde sagen

for deres lægekonsulenter to gange, jf. skrivelse fra ASK af 8. januar 2016 til veteranen, hvorfor det kan anføres, at der i sagen var en lægefaglig uenighed, der giver myndighederne et grundlag for at se bort fra de nævnte speciallægeerklæringer. Her skal man dog huske på, at lægekonsulenterne ikke undersøger veteranen selv, idet de alene foretager deres vurdering på et skriftligt grundlag. Derfor må de nævnte lægeerklæringer fra de eksterne speciallæger tillægges større vægt, og navnlig når der foreligger tre speciallægeerklæringer, hvori det erklæres, at belastningskriteriet er opfyldt, må der lægges vægt herpå. Samlet set synes myndighederne dermed at have krævet for meget af bevisskravet, idet man tilsyneladende har stillet krav om, at belastningerne var bevist med en højere sandsynlighed, end der er hjemmel til (noget mere end 50 %).” (s. 33)

”Det spørgsmål, der skal undersøges i nærværende sag, er, om ASK/AES og AST stiller ulovlige krav, når de vurderer, at belastningskriteriet i Erhvervssygdomsfortegnelsen pkt. F.1. ikke er opfyldt. Der er navnlig to forhold vedrørende myndighedernes bedømmelse af belastningskriteriet, der giver anledning til kritik: For det første tyder flere formuleringer i både ASK/AES’s og AST’s begrundelser på, at der i nærende sag opereres med et kriterium om, at veteranen selv har været i livsfare, eller at man i hvert fald er tæt på at kræve dette. Som tidligere nævnt er dette ikke et krav for anerkendelse. (...) For det andet synes både AES og ASK urigtigt at tilsidesætte de tre indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer, selv om det af samtlige erklæringer fremgår, at veteranen har fået PTSD som følge af belastninger på sine udsendelser.” (s. 55)

Vores bemærkninger

Vi forstår kritikken i sag nr. 3, som en kritik af

- at vi stiller for store krav til styrken af belastningens karakter og
- at vi afviser at tillægge de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer vægt i bevisvurderingen

Belastningernes karakter (exceptionelt truende eller af katastrofeagtig karakter)

Om belastningerne har været exceptionelt truende eller af katastrofeagtig karakter beror i høj grad på en lægefaglig vurdering.

Vi har derfor i forbindelse med behandlingen af sagen i 2016 forelagt sagen for en af vores psykiatriske lægekonsulenter.

Lægekonsulenten vurderede, at påvirkningen ikke kunne betegnes som exceptionelt truende og katastrofelignende, og at der derudover ikke var oplysninger om symptomernes tilstedeværelse efter udsendelserne. Veteranen opfyldte derfor ikke de diagnostiske kriterier for at stille diagnosen PTSD.

I forhold til vurderingen af belastningen bemærker vi, at samtlige oplysninger om belastningerne, som de blandt andet er beskrevet i den psykiatriske speciallægeerklæring af 7. januar 2015, indgik i vurderingen, herunder episoden med den ældre mand, der havde fået bortsprængt underkroppen, og episoden med færdselsuheldet, hvor en lille pige blødte kraftigt, samt at der var en generelt høj risiko for miner i området.

I forhold til vurderingen i analysen læser Ankestyrelsen det som om, at det i analysen er lagt til grund, at veteranen så, at den ældre mand fik bortsprængt overkroppen, jf. fx formuleringen:

“For det første findes det bevist, at veteranen under sine udsendelser oplevede, at en mand blev sprængt i luften af en mine” (s. 31 og 56)

Det fremgår af veteranens egen forklaring, jf. nedenfor, at han blev sendt ud til en ulykke, hvor der var sprunget en mine. Det er vores opfattelse, at der er tale om en relevant forskel i vurderingen af belastningens karakter, om man er til stede, når en person bliver sprunget i luften, eller om man bliver tilkaldt og ankommer, efter ulykken er sket.

“[Veteranen] fortæller, at krigen i Bosnien næsten var ovre, da han var udsendt, men han fortæller om, at være blevet sendt ud til en ulykke, hvor der var sprængt en mine. De troede, at det var soldater fra den Internationale Brigade, der var ramt, men det viste sig at være en gammel mand, der under gravning i sin kolonihave havde ramt en mine.”

Det er i analysen vedrørende denne sag angivet, at Ankestyrelsens formuleringer om krav for belastningerne tyder på, at der er et krav om egentlig livsfare.

Det fremgår ikke af afgørelsen, at Ankestyrelsen stiller krav om, at veteranen skal have været i direkte livsfare. Vi er i øvrigt enige i, at dette ikke er et krav. Modsat formuleringerne i sag nr. 1 er der ikke i afgørelsen af 29. marts 2016 formuleringer om “direkte krigshandlinger” eller “livsfare”. Vi er derfor ikke enige i den kritik.

Som ovenfor beskrevet er det en lægelig vurdering, om de beskrevne belastninger opfylder betingelsen om at have været af exceptionelt truende eller katastrofeagtig karakter.

Vægtningen af de tre speciallægeerklæringer

Det er i analysen anført, at det er forkert at tilsidesætte de tre indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer, og der henvises til, at det af samtlige erklæringer fremgår, at veteranen har fået PTSD som følge af belastninger under sine udsendelser. Dette er ifølge analysen særligt kritisabelt, da vi i denne sag – modsat i sag nr. 2 – lægger de samme belastninger til grund, som fremgår af speciallægeerklæringerne.

Vi er opmærksomme på, at der på tidspunktet for Ankestyrelsens afgørelse den 29. marts 2016 forelå to speciallægeerklæringer, hvor begge psykiatere stiller diagnosen PTSD. Begge psykiatere vurderer, at der er direkte sammenhæng mellem belastningerne ved Forsvaret og andre belastende hændelser, som veteranen havde haft i forbindelse med sin ansættelse ved DSB og veteranens symptomer.

Psykiaternes vurderinger er således ikke baseret alene på belastningerne under udsendelsen. Vi har taget stilling til, om de belastninger, som veteranen var udsat for under udsendelsen, i sig selv var tilstrækkelige til at opfylde kravene til diagnose, og i den forbindelse har vi inddraget en af styrelsens interne lægekonsulenter.

Da sagen fortsat verserer i Ankestyrelsen med henblik på en vurdering af sagen, efter at der er indhentet en second opinion-erklæring, som er den tredje erklæring, analysen henviser til, har vi ikke mulighed for at kommentere nærmere på den sidste erklæring på nuværende tidspunkt.

Samlede bemærkninger

Der verserer aktuelt en retssag ved Retten i Herning anlagt på baggrund af Ankestyrelsens afgørelse af 29. marts 2016. Sagen afventer en supplerende udtalelse fra Retslægerådet.

Sagen verserer også aktuelt i Ankestyrelsen, hvor vi skal vurdere sagen, efter at der er indhentet second opinion-erklæring.

Sag nr. 4

Sag nr. 4 drejer sig om en veteran, der var udsendt til Afghanistan i 2007. Både Arbejdsskadestyrelsen og Ankestyrelsen har givet afslag på at anerkende PTSD efter arbejdsskadeloven og efter særloven.

Vi har i afgørelse af 14. juli 2015 desuden givet afslag på at anerkende depression som en erhvervssygdom. Begrundelsen for at afvise PTSD var, at belastningskriteriet ikke var opfyldt.

Uddrag af analysen:

"I sag nr. 4 lægger AST vægt på, at årsagen til veteranens psykiske lidelse var private problemer under udsendelsen i form af problemer med kæresten. [...] AST kommer herefter frem til, at veteranen ikke har PTSD, idet han ikke har været udsat for de belastninger, der kræves efter Erhvervssygdomsfortegnelsen pkt. F.1. Derved blander AST tilsyneladende vurderingen af belastningskriteriet sammen med vurderingen af veteranens problemer med sin kæreste. Der foretages derved ikke den krævede selvstændige vurdering af belastningskriteriet, og i øvrigt er der ikke et materielt grundlag for at lægge vægt på veteranens problemer med kæresten i denne forbindelse." (s. 30)

"I sag nr. 4 er det kritisabelt bevismæssigt set, at myndighederne tilsyneladende næsten alene lægger vægt på de af Forsvaret givne kommentarer af 28. september 2011 til arbejdsbeskrivelsen. Det gælder særligt, da det ikke var muligt for Forsvaret at forelægge veteranens oplysninger om sin udsendelse for de overordnede, som veteranen var tættest knyttet til under udsendelsen, da de på daværende tidspunkt enten var udsendt eller ikke længere beskæftiget i Forsvaret." (s. 33)

I sag nr. 4 er det endvidere kritisabelt, at der ikke lægges vægt på den af [CL] udarbejdede speciallægeerklæring, hvoraf det fremgår, at veteranen har en "personlighedsændring efter katastrofeoplevelse (forudgået af svær PTSD)", der var forårsaget af udsendelsen til Afghanistan i 2007.

Vores bemærkninger

Vi forstår kritikken i sag nr. 4, som en kritik af

- at vi stiller for store krav til veteranens bevis for, at belastningskriteriet var opfyldt,
- at vi tillægger udtalelserne fra Forsvaret for megen vægt i bevisvurderingen,
- at vi afviser at tillægge de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer vægt i bevisvurderingen og
- at vi i vurderingen af belastningskriteriet uretmæssigt tager hensyn til andre mulige årsager til udviklingen af den psykiske sygdom

Beviskravet og sandsynligheden for belastninger af exceptionelt truende og katastrofeagtig karakter

Det kritiseres i analysen, at vi lægger for stor vægt på Forsvarets bemærkninger til veteranens arbejdsbeskrivelse, når den blev udarbejdet af veteranens daværende chef, der efter eget udsagn primært var beskæftiget med "planlægning og ledelse" og "kun få gange var med på patruljer (PTR)".

Oplysninger fra Forsvaret har stor bevismæssig vægt i forhold til vurderingen af, hvilke belastninger, der kan anses for sandsynliggjort, når der er modstridende oplysninger om belastningen, jf. afsnit 5.4.2.1.

I den konkrete sag har vi været opmærksomme på, at udtalelsen stammer fra en chef, som kun få gange var med på patruljer. Der er dog tale om en chef, som var med under udsendelsen, og det billede, som udtalelsen generelt tegner, understøtter ikke, at veteranen har været udsat for belastninger af exceptionelt truende eller katastrofeagtig karakter.

Det fremgår af vores afgørelse af 14. juli 2015, at

"Vi vurderer, at det ikke er dokumenteret, at du under din udsendelse som soldat i perioden [...] har været udsat for exceptionelt truende eller katastrofeagtige belastninger."

Derudover fremhæver vi de hændelser/belastninger, som veteranens arbejdsgiver har udtalt sig om, og som vi på den baggrund fandt dokumenteret eller sandsynliggjorte.

Veteranens arbejdsgiver har oplyst, at der under den samlede udsendelse var en enkelt hændelse med en vejsidebombe (IED) og kun få beskydninger. Der var ikke direkte skudvekslinger, og der var ingen fysisk tilskadekomne. Situationen var generelt rolig, men spændt. Der var en lang række efterretninger på mulige aktører – dog primært andre trusler end Taliban - men der var få tilfælde af eskalerende situationer. Det område, som var fast tildelt veteranens gruppe, var det mest rolige område, og der var ingen særlige hændelser i området i perioden. Veteranens arbejdsgiver har dog anført, at personellet blev anvendt i andre områder, og at det ikke kan afvises, at veteranen har deltaget ved andre grupper.

Arbejdsgiveren har også anført, at den største trussel i området var det ufremkommelige terræn og den isolation, som de små hold var ude i, under længere patruljer. Dertil var der ofte en spændt situation, som betød, at man skulle være på vagt hele tiden, og det var nødvendigt med konstant agtpågivenhed, og at disse vilkår er meget stressende. Veteranens arbejdsgiver har afkræftet, at der har været direkte ildkampe med Taliban, og hvad der ellers ligger i ordet krigshandlinger.

Det fremgår af oplysninger, der er indkommet i forbindelse med klagen, at veteranens arbejdsgiver har noteret, at lejren i april 2007 var udsat for raketangreb, hvor det ene havde nedslag 20 meter fra militærpolitistationen. Der var ingen personskade efter angrebet. Det fremgår også, at der i maj 2007 var et angreb mod lejren, hvor der efterfølgende blev fundet nærliggende nedslagsområder. Der var ingen personskade og ikke materiel skade efter angrebet.

I forhold til de øvrige belastninger, som fremgår i veteranens klage bemærkes, at de ikke har været direkte truende mod veteranen, men at de bidrager til beskrivelsen af, at der har været et højt stressniveau.

Vurderingen af belastningskriteriet/inddragelse af speciallægeerklæringer

Vi har i forbindelse med behandlingen af sagen i 2014 forelagt sagen for to af vores psykiatriske lægekonsulenter.

Lægekonsulenten anfører, at diagnosen PTSD var usikker, idet de beskrevne symptomer ikke til fulde levede op til kriterierne for PTSD, og derudover var belastningen også usikker.

Herefter vurderede vi, at sagen skulle behandles på ankemøde med deltagelse af en anden psykiatrisk lægekonsulent samt to beskikkede medlemmer.² Ankemødet kom herefter frem til, at veteranen ikke havde været udsat for belastninger af exceptionelt truende eller katastrofeagtig karakter. Diagnosen PTSD kunne herefter ikke stilles.

Det anføres i analysen, at Ankestyrelsen slet ikke anerkender, at veteranen har PTSD, idet vi vurderer, at veteranen alene har en depression. Myndighederne kritiseres i den forbindelse i analysen for ikke at lægge vægt på den af [CL] udarbejdede speciallægeerklæring af 14. april 2011, hvoraf det fremgår, at veteranen har en "personlighedsændring efter katastrofeoplevelse (forudgået af svær PTSD)", der var forårsaget af udsendelsen.

Det er korrekt, at vi ikke har lagt vægt på konklusionerne om diagnosen og sammenhængen med udsendelse. Dette skyldes, at vi vurderede, at belastningskriteriet ikke var opfyldt, og at vi derfor var uenige i, at diagnosen PTSD kunne stilles.

Inddrager andre forhold i vurderingen af belastningskriteriet

Det kritiseres i analysen, at Ankestyrelsen lægger vægt på, at årsagen til veteranens psykiske lidelse var private problemer under udsendelsen i form af problemer med kæresten. Det fremhæves, at det fremgår direkte af afgørelsen fra Ankestyrelsen af 14. juli 2015, at vi var opmærksomme på, at veteranen allerede i 2008 (og dermed under udsendelsen) havde samtaler med psykolog, og at vi herefter vurderede, at den primære årsag hertil var veteranens private problemer.

Vi bemærker, at oplysningen om private årsager – modsat tilfældet i sag nr. 1 – ikke står sammenblandet med vurderingen af belastningskriteriet i afgørelsen.

Vi har i afgørelsen foretaget en vurdering af belastningskriteriet, hvorefter vi kommer frem til, at diagnosen PTSD *"ikke kan stilles, da de beskrevne belastninger ikke har haft en styrke der kan betegnes som exceptionelt truende eller katastrofeagtige belastninger."*

Herefter inddrages oplysninger om debut af psykiske gener, hvor vi er opmærksomme på, at der under udsendelsen var oplysninger om psykiske gener. Vi inddrager disse og tager stilling til, at disse symptomer mest sandsynligt var forårsaget af private problemer og derved ikke er symptomer på PTSD.

---

² Lægekonsulenten deltager på ankemøde for at vejlede om sagens lægelige aspekter. Lægekonsulenten har ikke stemmeret på ankemøde.

Følgende fremgår blandt andet af afgørelsen:

”Du har et par gange i 2008 talt med psykolog [H] via forsvaret. Det fremgår af notat fra [H] den 9. september 2008, at du havde det dårligt fysisk under udsendelsen til Afghanistan, men også på grund af private problemer med din kæreste.

Vi er opmærksomme på, at du allerede i 2008 havde samtaler med psykolog. Vi vurderer, at den primære årsag var dine private problemer.

Det anføres i analysen, at der på baggrund af speciallægeerklæring fra CL af 14. april 2011 ikke foreligger medicinsk dokumentation for, at det var problemerne med kæresten der forårsagede disse symptomer. Det anføres videre, at *”Der kan ud fra kausalitets- og adækvansbetragtninger ses bort fra årsager, der blot har medvirket marginalt til en given skade, men ud fra sagens faktiske oplysninger og nævnte speciallægeerklæring fra [CL] er det vanskeligt at se, at de belastninger, veteranen var udsat for under sin udsendelse, skulle være af den karakter. Endvidere er det vanskeligt at se, at veteranens problemer med sin kæreste skulle kunne være den langt væsentligste årsag til det betydelige funktionstab, veteranen har lidt (koncentrationsproblemer, hukommelsesproblemer mv).”*(s. 64)

Vi bemærker, at vi inden ovenstående vurdering havde taget stilling til, at belastningskriteriet ikke var opfyldt. Allerede af den grund skal diagnosen PTSD som følge af arbejdsmæssige belastninger afvises.

I sagen tog vi herefter også stilling til oplysningerne om de psykiske symptomer, som er omtalt under udsendelsen. De konkrete psykologsamtaler vurderede vi mest sandsynligt begrundet i private forhold, og de samtaler godtgør derfor ikke debut af symptomer på PTSD. Vi forholder os ikke i afgørelsen til, om der er sammenhæng mellem problemer med kæresten i 2008 og det betydelige funktionstab, veteranen har lidt.

Samlede bemærkninger

Der verserer aktuelt en retssag ved Retten i Esbjerg anlagt på baggrund af vores afgørelse af 14. juli 2015.

Sag nr. 6

Sag nr. 6 drejer sig om en veteran, der var udsendt til Kroatien i 1995. Både Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Ankestyrelsen har givet afslag på at anerkende PTSD efter arbejdsskadeloven og efter særloven.

Vi har i afgørelse af 20. juli 2018 begrundet afslaget med, at belastningskriteriet ikke var opfyldt.

Uddrag af analysen:

”Hvad angår de sager, der ikke analyseres udførligt nedenfor, tyder følgende sager på, at bevisbedømmelsen af belastningskriteriet i et vist omfang ikke er foretaget i overensstemmelse med de gældende regler: (...)

I sag nr. 6 fremgår det af både AES's afgørelse af 21. august 2017 og AST's afgørelse af 20. juli 2018, at afvisningen af anerkendelse i meget vidt omfang bygger på Forsvarets kommentarer til veteranens arbejdsbeskrivelse af 10. august 2016. Det sker, selv om det fremhæves i kommentarerne, at "FPS ikke [kan] kommentere på de enkelte detaljer i beskrivelsen, da det ikke har været muligt at forlægge beskrivelsen for [veteranens] daværende ledelse." Både AES og AST lægger tilsyneladende ikke bevismæssig vægt på speciallægeerklæring af 27. maj 2016 udarbejdet af speciallæge i psykiatri [ST], selv om det heraf fremgår, at veteranen har PTSD, og at der er kausalitet mellem belastningerne under udsendelsen og PTSD. I erklæringen hedder det bl.a. følgende: "Der er ingen tvivl om, at de krigstraumer han har været udsat for har været af exceptionel truende natur, som vil medføre kraftig påvirkning hos praktisk talt enhver." I stedet lægges der tilsyneladende betydelig vægt på en lægekonsulents erklæring, hvoraf det fremgår, at diagnosen PTSD ikke kan stilles jf. afgørelse om aktindsigt af 25. juli 2018. Det fremgår af lægekonsulentens erklæring, at lægen bl.a. ikke lægger til grund, at veteranen er blevet truet med et skydevåben, da dette ikke er blevet bekræftet af Forsvaret. Hertil må det imidlertid bemærkes, at denne episode heller ikke blevet afkræftet af forsvarret. Derimod blev den bekræftet af vidner. Det er endvidere kritisabelt, at lægen tilsyneladende foretager en bevisvurdering af de faktiske hændelser under udsendelsen, da dette er en juridisk vurdering, der foretages efter det juridisk set gældende beviskrav. Samlet set tyder oplysningerne i sagen på, at myndighederne har krævet mere af beviskravet for, at belastningskriteriet er opfyldt, end der er hjemmel til (lidt mere end 50 %)." (s. 34-35)

Vores bemærkninger

Vi forstår kritikken i sag nr. 6, som en kritik af

- at vi tillægger udtalelserne fra Forsvaret for megen vægt i bevisvurderingen,
- at vi afviser at tillægge de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer vægt i bevisvurderingen og
- at vi i stedet lægger vægt på vurderingen fra vores interne lægekonsulent, som i forbindelse med sin vurdering foretog en juridisk vurdering af hvilke belastninger, der kunne lægges til grund
- at myndighederne har krævet mere af beviskravet for, at belastningskriteriet er opfyldt, end der er hjemmel til (lidt mere end 50 %).

Beviskravet og beviset for belastninger af exceptionelt truende og katastrofeagtig karakter

Det kritiseres i analysen, at vi lægger for stor vægt på Forsvarets bemærkninger til veteranens arbejdsbeskrivelse, når det fremgår, at Forsvaret ikke kan kommentere de enkelte detaljer i beskrivelsen, da det ikke har været muligt at forelægge beskrivelsen for veteranens daværende ledelse.

Oplysninger fra Forsvaret har stor bevismæssig vægt i forhold til vurderingen af, hvilke belastninger, der kan anses for sandsynliggjort, når der er modstridende oplysninger om belastningen, jf. afsnit 5.4.2.1.

I den konkrete sag havde veteranen til brug for speciallægeerklæring fra maj 2016 oplyst:

*“Før han blev udsendt beskriver han sig selv som åben og aktiv uden de mindste psykiske symptomer. Han røg godt nok ofte hash, men fungerede alligevel. Han er vokset op en stor del af tiden i [landsdel] og har gået i almindelig skole og klaret sig godt. Efter skolen blev han uddannet pølsemaker, og har siden arbejdet flere forskellige steder. Trak egentlig frinummer til værnepligtig, men meldte sig selv i 1991 til Søværnet og blev kok ved den Danske Internationale Brigade. Blev udsendt til Kroatien med Hold 7 og 8. **I starten forløb det roligt, men mens patienten var hjemme på orlov i august 1995 blev hans bastion angrebet meget voldsomt, og da han kom tilbage var alt kaos og smadret. Han var ikke selv involveret i egentlige krigshandlinger, men har dog været involveret i en situation hvor han var i overhængende livsfare.**³ Han var sammen med tre soldaterkammerater kørt afsted for at købe mad. De havde kun et gevær i bilen, da de blev tvunget ind til siden af en lokal ”mafiaboss”. Pågældende steg ud af bilen og pegede direkte på patienten og hans to kollegaer med en revolver. Patienten greb det gevær de havde i bilen og pegede tilbage på pågældende som efter nogen tid spyttede og kørte sin vej. Patienten følte sig i den situation i overhængende livsfare og var rystet efterfølgende, selvom der ikke var nogen tilskadekomne (...)”*

Forsvaret udtalte, at de ikke kunne kommentere de enkelte detaljer og beskrev herefter generelt forholdene ud fra deres erfaring med lignende sager. Det fremgik blandt andet, at trusselsniveauet i området, hvor veteranens kompagni var placeret, generelt var lavt bortset fra i perioden den 4. til 11. august 1995, hvor veteranen ikke var til stede, da han var hjemme på orlov.

Fordi udtalelsen fra Forsvaret alene gik på den generelle tilstand i området, indhentede vi en vidneerklæring fra en person, som havde været udsendt sammen med veteranen for at få bekræftet veteranens oplysninger om belastningerne under udsendelsen. Vi tog således højde for bevisværdien i udtalelsen fra Forsvaret og undersøgte belastningerne yderligere.

Vidnet oplyste, at han var til stede i bilen ved den omtalte episode med ”mafiabossen”. Vidnet havde ikke oplysninger om andre voldsomme hændelser, som veteranen skulle have været udsat for.

Vi lagde på den baggrund oplysningen om episoden med ”mafiabossen” til grund, men også at der derudover generelt var et lavt trusselsniveau, hvilket også var i overensstemmelse med veteranens oplysninger til speciallægen.

Vi vurderede, at episoden var af exceptionelt truende karakter og derfor isoleret betragtet tilstrækkelig til at disponere for PTSD. Vi vurderede også, at der ikke var andre belastninger af tilstrækkelig intensitet. Her lagde vi vægt på veteranens egne beskrivelser.

Vores sag vedrørte spørgsmålene om veteranen har PTSD, der kan anerkendes enten som en erhvervssygdom efter arbejdsskadeloven eller efter særloven. I begge tilfælde kræves, at der enten har været flere belastninger af exceptionelt truende karakter eller en belastning over mere end 5 dage.

---

³ Ankestyrelsens fremhævelse.

I denne sag var der tale om en påvirkning af minutters varighed, og der er ikke oplysninger om flere exceptionelle belastninger. Derfor var der ikke grundlag for at anerkende en erhvervssygdom.

Den psykiatriske speciallægeerklæring og Ankestyrelsens interne lægekonsulent

Det kritiseres i analysen, at vi lægger vægt på vurderingen fra vores interne lægekonsulent fremfor vurderingen i den psykiatriske speciallægeerklæring, og at Ankestyrelsens lægekonsulent tilsyneladende foretager en bevisvurdering af de faktiske hændelser under udsendelsen, selv dette er en juridisk vurdering.

Det er korrekt, at lægekonsulenten i det første skriftlige lægesvar udtaler sig om, hvilke belastninger der er bevist, og vi er enige i, at det ligger uden for lægekonsulentens opgave og kompetence at vurdere, om de beskrevne belastninger, skal lægges til grund ved den lægelige vurdering.

Sagen blev konsulteret med en lægekonsulent, både før og efter vi havde indhentet vidneerklæring fra en kollega, der var til stede ved episoden. Det blev i anden omgang pointeret overfor lægekonsulenten, at det kunne lægges til grund, at episoden havde fundet sted som beskrevet. Lægekonsulentens vurdering af hvilke belastninger, der kunne lægges til grund, indgik derfor ikke i afgørelsen.

Det afgørende blev herefter, at det alene var tilstrækkeligt sandsynliggjort, at der havde været én belastning under udsendelsen, der opfyldte belastningskriteriet. Dette var ikke nok til at anerkende sygdommen som en erhvervssygdom. Vi foretog herefter ikke en vurdering af tidskriteriet.

Samlede bemærkninger

Skader, der opstår som følge af kortere påvirkning af op til fem dages varighed, vurderes som udgangspunkt som ulykker. Skader, der opstår efter længere tids påvirkning, vil normalt blive vurderet efter reglerne om erhvervssygdomme.

For at få anerkendt PTSD som en erhvervssygdom, er det et krav, at der har været flere traumatiske begivenheder eller situationer af kortere eller længere varighed af en exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur.

Når der er oplysninger om enkeltstående hændelser af op til 5 dages varighed vurderer Ankestyrelsen, om der er grundlag at anmode Arbejdsmarkeds Erhvervssikring om at behandle en ulykkessag, eller om veteranen skal vejledes om hans ret til selv at anmelde en hændelse som en ulykke.

I denne sag fandt vi ikke grundlag for at foretage os yderligere i forhold til oplysningen om den enkeltstående hændelse i 1995.

Sag nr. 15

Sag nr. 15 drejer sig om en veteran, der var udsendt til Kosovo i 2000, Afghanistan/Kirgisistan i 2002-03 og Irak i 2007. Både Arbejdsskadestyrelsen og Ankestyrelsen har givet afslag på at anerkende PTSD både efter arbejdsskadeloven og efter særloven.

Vi har i afgørelse af 29. april 2016 givet afslag med den begrundelse, at der ikke var tidsmæssig sammenhæng mellem belastningerne under veteranens tre udsendelser for Forsvaret mellem 2000 og 2007, og at han i 2014 udviklede fuld PTSD.

Vi vurderede, at belastningskriteriet var opfyldt, at veteranen fik visse psykiske symptomer i forbindelse med hjemkomsten i 2007, men at disse først var udviklet til fuld PTSD i 2014 – det vil sige omkring 7 år efter hjemkomsten. Tidskriteriet var derfor ikke opfyldt.

Uddrag af analysen

”For det første synes myndighederne i flere af sagerne at lægge for megen bevismæssig vægt på veteranens egne udsagn om sit sygdomsforløb, herunder hvornår han oplevede de første symptomer, og hvordan sygdommen udviklede sig. Det er klart, at der normalt skal tages væsentligt hensyn til sådanne oplysninger, som veteranen selv har givet til myndigheder og læger m.fl., men da enhver bevisbedømmelse skal foretages konkret, bør der i disse sager tages særligt hensyn til, at bevistemaet angår PTSD. Når det gælder PTSD, er undgåelsesadfærd og fortrængning således netop symptomer på sygdommen, jf. hertil myndighedernes egen vejledning om erhvervs sygdomme (Vejledningen), der som sagt bygger på WHO’s internationale sygdomsklassifikation (ICD 10). Herefter er “[u]ndgåelse af alt, der minder om traumerne” et symptom på PTSD, ligesom det er et symptom på PTSD, at man har “[d]elvis, eventuelt fuld, amnesi (fortrængning) af de traumatiske oplevelser.” Det betyder, at veteranens egne oplysninger om symptomdebut og sygdomsudvikling ofte ikke kan tillægges samme bevisvægt som normalt, men det synes myndighederne ikke at tage tilstrækkeligt hensyn til, (...). Af sag nr. 15 fremgår således, at ASK i det væsentlige byggede deres bevisvurdering på, at veteranen først fik ”sygdomsindsigt” i ”slut 2013/start 2014”. Altså, at det først på dette tidspunkt gik op for veteranen, at han var syg. ASK afviste herefter at anerkende PTSD efter ASL § 7, stk. 1, nr. 1, da man ikke fandt, at der var symptomdebut inden for 6 måneder. AST’s afgørelse tyder i sin ordlyd på, at man (i modsætning til ASK) fandt, at veteranens symptomer *var* debuteret inden for 6 måneder. AST begrundede derimod sin afvisning med, at veteranens PTSD ikke var fuldt udviklet inden for få år (både efter ASL § 7, stk. 1 og Særloven). Herved lægger AST i det væsentlige også vægt på veteranens egne oplysninger, herunder de oplysninger veteranen havde givet til speciallæge i psykiatri [T]. Det er korrekt, at det ikke fremgår af speciallægeerklæringen fra [T] af 12. oktober 2015, at PTSD var fuldt til stede før 2014, men omvendt fremgår det heller ikke, at det ikke skulle være tilfældet. Endvidere var der andre beviser, der tydede på, at veteranens PTSD *var* udviklet inden for få år,” (s. 67)

”For det andet lægger myndighederne i flere af sagerne ikke tilstrækkelig vægt på andre beviser end veteranens egne oplysninger. I sag nr. 15 lagde AST tilsyneladende ikke bevismæssigt vægt på, at der var vidneudsagn, der indikerede, at veteranens PTSD *var* udviklet inden for få, jf. bl.a. vidneudsagn fra veteranens hustru givet i mail af 20. januar 2016.” (s. 67)

For det tredje synes myndighederne i flere af sagerne ikke at lægge tilstrækkelig vægt på de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer, herunder speciallægeerklæringer udstedt senere end 6 måneder efter belastningens ophør, jf. Særloven § 2, stk. 1, nr. 3. Når myndighederne ikke lægger vægt på en speciallægeerklæring, angives normalt én af følgende to grunde hertil: Den ene er, at speciallægeerklæringen er uklar mht. symptomdebut eller fuld

udvikling af PTSD. Altså, at det ikke klart fastslås i speciallægeerklæringen, hvornår PTSD henholdsvis debuterede og var fuldt udviklet. Den anden grund er, at veteranen (efter myndighedernes opfattelse) har givet oplysninger til speciallægen, der ikke kan forenes med de tidligere oplysninger i sagen. I sag nr. 15 begrundede AES og AST bl.a. afvisningen af anerkendelse med, at den psykiatriske speciallægeerklæring fra [T] af 12. oktober 2015 var uklar, idet det ikke fremgik udtrykkeligt heraf, om PTSD var tilstede før 2014.” (s. 68)

Vores bemærkninger

Vi forstår kritikken i sag nr. 15, som en kritik af

- at vi stiller for store krav til veteranens bevis for, at tidskriteriet er opfyldt,
- at vi tillægger veteranens egne oplysninger for megen vægt i bevisvurderingen
- at vi ikke tillægger udtalelser fra vidner tilstrækkeligt vægt
- at vi ikke tillægger de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer tilstrækkelig vægt i bevisvurderingen og
- at vi efter officialmaksimen ikke har sørget for at få klarlagt sygdommens udvikling yderligere, da der var tvivl om dette

Bevisværdi af veteranens egne udsagn

Det kritiseres i analysen, at der er blevet lagt for stor vægt på veteranens egne oplysninger om sygdomsudviklingen, og der henvises til, at et symptom på PTSD netop er undgåelse og fortrængning. Det fremgår af analysen, at der i denne sag er tale om, at veteranen først fik sygdomsindsigt i slutningen af 2013 – starten af 2014.

Vi bemærker, at veteranens egne oplysninger indgår som en del af det samlede grundlag for vores vurdering. Vi foretager en selvstændig afvejning af oplysningerne i sagerne og vægter bevisværdien.

Det er veteranen, som har bevisbyrden for, at sygdommen er til stede, og at den er forårsaget af de omstændigheder der påberåbes. Selv om veteranen har bevisbyrden, følger det af officialprincippet, at myndigheden har ansvaret for, at der indhentes alle de oplysninger, der er nødvendige, for at myndigheden kan træffe en korrekt afgørelse i sagen. Hvis der efter en tilstrækkelig oplysning af sagen fortsat er tvivl om, hvorvidt et forhold er tilstrækkeligt sandsynliggjort, har veteranen ikke løftet sin bevisbyrde.

Bevisværdi af udsagn fra andre end veteranen

Det er anført i analysen, at Ankestyrelsen ikke har tillagt vidneerklæringerne i denne sag tilstrækkelig vægt. Der er i forbindelse med klagen indsendt en erklæring fra veteranens hustru, som beskriver, hvordan veteranen havde ændret sig efter den seneste udsendelse. Det er oplyst, at han fik svært ved at være alene, hurtigt blev sur/irriteret over bagateller, samt at han fik svært ved at sove, blev bange ved brag og var utryk, hvis han skulle sidde med ryggen mod en væg. Dette vidneudsagn understøtter ifølge analysen, at veteranen fik visse symptomer allerede i tidsmæssig sammenhæng med den seneste udsendelse.

Der er også indsendt en vidneerklæring fra en af veteranens venner og tidligere kollega. Erklæringen er fra 2016, og det fremgår, at veteranen gennem de seneste par år var blevet rastløs, hurtigt opfarende og aggressiv, samt at han fik svært ved at sove og blandt andet blev

skræmt af høje knald. Dette vidneudsagn understøtter ifølge analysen, at veteranen fik symptomforværring omkring 2014.

Vi bemærker, at de omtalte vidneudsagn er indgået i vurderingen og i det samlede grundlag, hvorpå Ankestyrelsen afgør en sag. Vidneudsagn kan imidlertid ikke i sig selv danne grundlag for en egentlig diagnose, da diagnoser stilles af en læge.

I afgørelsen har vi lagt til grund, at veteranen havde haft lettere psykiske symptomer siden hjemkomsten i 2007. Vi vurderede herefter, at det først var godtgjort, at veteranens psykiske symptomer tiltog i 2014, og at han på det tidspunkt udviklede fuld PTSD. Vidneerklæringerne er ikke nok til at sandsynliggøre fuld PTSD fra et tidligere tidspunkt.

Vi er enige i, at eftersom vidneerklæringerne fra ægtefællen og den tidligere kollega kun er nævnt under bemærkningerne til klagen og ikke fremgår under begrundelsen for afgørelsen, giver det indtryk af en overfladisk behandling af erklæringerne. Vidneudsagnene understøtter, at der har været visse symptomer siden hjemkomsten, men de kan ikke bruges som afgørende bevis for, at sygdommen var fuldt ud til stede før 2014, da vidneudsagn fra nærtstående personer som udgangspunkt ikke vil kunne udgøre dokumentationen for en psykiatrisk diagnose⁴.

Ankestyrelsen arbejder hele tiden på at gøre begrundelserne for vores afgørelser bedre. Til illustration heraf har vi vedlagt afgørelse af 4. oktober 2019, som viser en mere uddybende begrundelse for vurderingen af vidneerklæring som bevisgrundlag end den, der fremgår af afgørelsen fra 2016 i denne sag, jf. bilag F.

Vægtningen af de indhentede speciallægeerklæring

Det er anført i analysen, at det er korrekt, at det ikke fremgår af speciallægeerklæringen af 12. oktober 2015, at PTSD var fuldt udviklet før 2014, men omvendt fremgår det heller ikke, at det ikke skulle være tilfældet. Det anføres, at da der er tale om et afgørende spørgsmål burde dette have været afklaret ved at indhente en supplerende udtalelse fra speciallægen, jf. officialmaksimen.

Vi bemærker, at anerkendelse af PTSD efter arbejdsskadeloven ud over kravet om lægelig dokumentation for symptomdebut inden for seks måneder forudsætter, at der er tidsnære lægelige oplysninger om fuldt udviklet PTSD enten senest et til to år efter belastningerne (fortegnelsen) eller senest tre til fire år efter belastningerne (forelæggelse for Erhvervs sygdomsudvalget).

I denne sag er der tidligst i 2014 dokumentation for fuld PTSD, hvilket er omkring syv år efter den seneste udsendelse. Anerkendelse kan derfor ikke ske efter arbejdsskadeloven. I forhold til arbejdsskadeloven var der derfor ikke grundlag for at oplyse sagen yderligere.

I forhold til særloven kan senere oplysninger være tilstrækkelige til anerkendelse. Særloven forudsætter, at der foreligger en psykiatrisk speciallægeerklæring udstedt senere end seks måneder efter belastningens ophør, hvori det erklæres, at den undersøgte person lider af

---

⁴ Beskæftigelsesministerens svar på Beskæftigelsesudvalget spørgsmål 19 til lovforslag L 104 af 26. februar 2014. (Bilag G)

posttraumatisk belastningsreaktion, og at sygdommen er opstået i tilknytning til og som følge af udsendelsen.⁵

De samme betingelser som for anerkendelse efter Erhvervssygdomsfortegnelsen gælder fortsat, dvs. at speciallægen i psykiatri skal vurdere, at der har været fuld PTSD senest efter et til to år.

Vi har i afgørelsen været opmærksomme på speciallægens formuleringer. Vi fandt ikke grundlag for at forsøge at oplyse spørgsmålet yderligere, da vi vurderede, at der ikke var udsigt til, at tidspunktet for fuld PTSD kunne klarlægges nærmere.

Speciallægeerklæringen samt den supplerende erklæring fra speciallægen var sammen med sagens øvrige oplysninger ikke nok til at sandsynliggøre, at sygdommen var fuldt ud til stede tidligere end ca. syv år efter den sidste udsendelse.

Vi er på baggrund af ovenstående ikke enige i kritikken fra analysen, hvor denne sag er fremhævet som et eksempel på, at vi i henhold til officialprincippet burde have søgt tvivlen omkring fuld PTSD belyst yderligere ved endnu en speciallægeerklæring.

Samlede bemærkninger

Kritikken giver os anledning til at være endnu mere opmærksom på at formulere begrundelsen mere klart, når vi vurderer, at en senere indkommet speciallægeerklæring eller vidneerklæring ikke er relevant i forhold til vurderingen efter arbejdsskadeloven, og særligt hvorfor dette er tilfældet. Derudover giver kritikken også anledning til at begrunde mere tydeligt, når speciallægeerklæringer eller vidneerklæringer ikke er tilstrækkelige til at løfte bevisbyrden efter særloven.

Der verserer aktuelt en retssag ved Retten i Hillerød anlagt på baggrund af vores afgørelse af 29. april 2016.

Sag nr. 16

Sag nr. 16 drejer sig om en veteran, der har været udsendt til Afghanistan 5 gange i alt. 1. udsendelse var i 2007, 2. udsendelse var i 2008, 3. udsendelse var i 2012-13, 4. udsendelse var i 2013 og 5. udsendelse var i 2014. Både Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Ankestyrelsen har givet afslag på at anerkende PTSD både efter arbejdsskadeloven og efter særloven.

Vi har i afgørelse af 31. august 2017 afvist sagen med en henvisning til begrundelsen fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring. Når begrundelsen fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring bliver kritiseret i analysen er det derfor også en kritik af vores begrundelse. Begrundelsen for afslag på anerkendelse var, at der ikke var årsags- eller tidsmæssig sammenhæng mellem de belastningerne, som veteranen havde været udsat for og udviklingen af PTSD.

Vi vurderede, at belastningerne under udsendelse nr. 1 og 2 opfyldte belastningskriteriet, men at der ikke havde været belastninger under udsendelse 3, 4, og 5, som opfyldte belastningskriteriet.

---

⁵ Lov nr. 336 af 2. april 2014. Lov om erstatning og godtgørelse til tidligere udsendte soldater og andre statsansatte med sent diagnosticeret posttraumatisk belastningsreaktion.

Vi vurderede herefter, at tidskriteriet ikke var opfyldt i forhold til belastningerne under udsendelse nr. 1 og 2.

Vi har efterfølgende i afgørelse af 4. oktober 2019⁶ igen givet afslag på anerkendelse. Afgørelsen er ikke medtaget i analysen. I afgørelsen har vi fastholdt vurderingen af, at der ikke er tidsmæssig sammenhæng mellem veteranens arbejdsmæssige belastninger og udviklingen af veteranens PTSD. Vi vurderede, at oplysningerne i den nye speciallægeerklæring (second opinion-erklæring) var i modstrid med de tidligere oplysninger i sagen. Vi lagde derfor ikke oplysningerne i erklæringen til grund.

Uddrag af analysen:

"I sag nr. 16 afviste både AES og AST, at der var tidsmæssig sammenhæng mellem veteranens udsendelse nr. 1 og 2 i perioden 2007-2008 og den senere debut og udvikling af PTSD. AES og AST byggede i alt væsentlighed dette på veteranens egne oplysninger i et spørgeskema, samt nogle oplysninger veteranen havde givet til speciallæge i psykiatri [BI]. Endelig var der også i sag nr. 16 bevisdata, der pegede i modsat retning, herunder en lægejournal fra 24. juni 2015, (...)" (s. 67)

"I sag nr. 16 lagde AES i afgørelse af 14. januar 2019 ikke vægt på et vidneudsagn fra veteranens hustru i mail af 11. april 2018. Det samme gjaldt vidneudsagn fra en ven af veteranen. Det er klart, at vidneudsagn fra familie og venner undertiden ikke kan tillægges stor vægt. Men når det gælder ændringer i veteranens adfærd over tid, hvilket udgør en del af bevistemålet for den tidsmæssige sammenhæng, vil det normalt kun være familie og venner eller andre, der har haft nær kontakt med veteranen efter den relevante udsendelse, der kan dokumentere, hvornår veteranen fik symptomer, og hvordan sygdommen udviklede sig. I nærværende sager om PTSD kan vidneudsagn fra familie og venner m.fl. derfor ikke afvises uden videre. Der må i hver enkelt sag tages konkret stilling til den bevismæssige vægt heraf." (s. 67)

"I sag nr. 16 afviste AES i afgørelse af 14. januar 2019 at anerkende veteranens PTSD efter såvel ASL som Særloven, selv om det i en psykiatrisk speciallægeerklæring af 21. marts 2018 udarbejdet af [M] fremgik, at veteranen havde PTSD, og at PTSD var opstået i tilknytning til og som følge af veteranens udsendelse, jf. Særlovens § 2, stk. 1, nr. 3. AES begrundede imidlertid sin afvisning af at lægge vægt på speciallægeerklæringen med, at veteranen havde ændret sin forklaring på en måde, som ikke kunne forenes med hans tidligere oplysninger om sit sygdomsforløb. I de indhentede sager findes der flere afgørelser, hvor myndighederne ikke lægger vægt på én eller flere af de tilvejebragte psykiatriske speciallægeerklæringer, fordi de enten findes uklare eller at bygge for ændrede (forkerte) oplysninger." (s. 68)

Vores bemærkninger

Vi forstår kritikken i sag nr. 16, som en kritik af

- at vi stiller for store krav til veteranens bevis for, at tidskriteriet er opfyldt,
- at vi tillægger veteranens egne oplysninger for megen vægt i bevisvurderingen
- at vi ikke tillægger udtalelser fra vidner tilstrækkeligt vægt og

⁶ Afgørelsen er vedlagt som bilag F.

- at vi ikke tillægger de indhentede psykiatriske speciallægeerklæringer tilstrækkelig vægt i bevisvurderingen

Bevisværdi af veteranens egne udsagn

I forhold til denne sag fremgår det af analysen, at det er korrekt, at det ikke fremgår udtrykkeligt af dokumenterne i sagen, hvornår veteranens PTSD debuterede, og hvornår den var fuldt udviklet.

I afgørelsen fra AES fremgår det, at veteranen selv har oplyst, at han mærkede de første symptomer i 2012 efter sin tredje udsendelse. Dette understøttes af oplysningerne i speciallægeerklæringen, og Arbejdsmarkedets Erhvervssikring fremhæver, at der ikke er øvrige oplysninger, som modsiger, at debuttidspunktet var efter den tredje udsendelse.

Bevisværdi af udsagn fra andre end veteranen

Det er anført i analysen, at myndighederne ikke har tillagt vidneerklæringerne i denne sag tilstrækkelig vægt. Der er indsendt vidneudsagn fra veteranens hustru samt vidneudsagn fra en ven af veteranen.

Det fremgår af analysen, at det er klart, at vidneudsagn fra familie og venner undertiden ikke kan tillægges stor vægt. Men når det gælder ændringer i veteranens adfærd over tid, hvilket udgør en del af bevistemaet for den tidsmæssige sammenhæng, vil det normalt kun være familie og venner eller andre, der har haft nær kontakt med veteranen efter den relevante udsendelse, der kan sandsynliggøre, hvornår veteranen fik symptomer, og hvordan sygdommen udviklede sig.

Vi bemærker, at vidneudsagn indgår i det samlede grundlag, når vi afgør en sag. Vidneudsagn kan imidlertid ikke i sig selv danne grundlag for en egentlig diagnose, da diagnoser stilles af en læge.⁷

I vores seneste afgørelse af 4. oktober 2019, som ikke indgår i analysen, har vi blandt andet anført følgende om vidneudsagnene:

"For så vidt angår vidneudsagnene henviser vi ligesom Arbejdsmarkedets Erhvervssikring til Beskæftigelsesministerens svar på spørgsmål 19 til L 104, at "Vidneudsagn fra nærtstående personer vil som udgangspunkt ikke kunne udgøre dokumentation for en psykiatrisk diagnose." Det vil sige, at selv om vidnerne retrospektivt beskriver psykiske gener efter hjemkomsten fra dine 2 første udsendelser i 2007-2008, så kan vidneudsagnene ikke alene lægges til grund som dokumentation for, at der var fuldt udviklet PTSD i tidsmæssig sammenhæng med dine 2 første udsendelser, dvs. indenfor få år." (bilag F)

Betydningen af psykiatriske speciallægeerklæringer

Det er anført i analysen, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afviste at anerkende PTSD både efter arbejdsskadeloven og særloven, "selv om det i en psykiatriske speciallægeerklæring af 21. marts 2018 udarbejdet af [M] fremgik, at soldaten havde PTSD, og at PTSD var opstået i tilknytning til og som følge af veteranens udsendelse (...) AES begrundede imidlertid sin

⁷ Dette er i overensstemmelse med Beskæftigelsesministerens svar på Beskæftigelsesudvalget spørgsmål 19 til lovforslag L 104 af 26. februar 2014. (Bilag G)

afvisning af at lægge vægt på speciallægeerklæringen med, at soldaten havde ændret sin forklaring på en måde, som ikke kunne forenes med hans tidligere oplysninger om sit sygdomsforløb. I de indhentede sager findes der flere afgørelser, hvor myndighederne ikke lægger vægt på én eller flere af de tilvejebragte psykiatriske speciallægeerklæringer, fordi de enten findes uklare eller bygge for ændrede (forkerte) oplysninger". (s. 68)

Af vores seneste afgørelse af 4. oktober 2019, som ikke er medtaget i analysen, fremgår følgende:

"Vi vurderer derfor også, at oplysningerne i speciallægeerklæringen fra [M], er i modstrid med tidligere oplysninger i din sag. Vi vurderer derfor, at de nye oplysninger om debuttidspunkt og sygdomsudvikling er en ændring af de tidligere afgivne oplysninger.

Vi henviser til vores principafgørelse 23-19, hvoraf det fremgår, at oplysninger afgivet tættest på belastningernes ophør har bevismæssigt større troværdighed og dermed vægt, end oplysninger afgivet på et senere tidspunkt. Vi har ligesom Arbejdsmarkedets Erhvervssikring lagt særligt vægt på den oprindelige forklaring om debut og sygdomsudvikling. Det betyder, at oplysningerne i den nye speciallægeerklæring fra [M] fra den 21. marts 2018 ikke ændrer vores vurdering af din sag."

Samlede bemærkninger

Vi bemærker, at vi ved vores afgørelser af 31. august 2017 og 4. oktober 2019 afviser, at veteranen har PTSD og depression som følge af belastningerne under udsendelserne. Begrundelsen er, at der ikke er dokumentation for, at han har udviklet PTSD og/eller depression i tidsmæssig sammenhæng med de arbejdsmæssige belastninger, der havde en tilstrækkelig intensitet til at disponere for PTSD.

Det er vores samlede vurdering, at afgørelsen er korrekt og truffet på grundlag af korrekt anvendelse af reglerne.